

Õiguskantsler

Minister Hanno Pevkur
Justiitsministeerium
info@just.ee

Teie 29.05.2013 nr 7-1/13-5514

Meie 14.06.2013 nr 18-2/130775/1302722

Arvamus korruptsioonivastase strateegia eelnõu kohta

Austatud minister

Saatsite õiguskantslerile seisukoha andmiseks Vabariigi Valitsuse korruptsioonivastase strateegia (2013–2020) ja selle rakendusplaani eelnõu. Õiguskantsler tänab Teid võimaluse eest arvamust avaldada.

Strateegia eelnõu ja rakendusplaan sisaldavad mitmeid tegevusi, mille päevakorda võtmine ning realiseerimine aitavad kaasa põhiõiguste paremale tagamisele (nt lapse lasteaiajärjekorra jälgimist võimaldav elektrooniline süsteem, digiregistratuuri arendus, detailplaneeringute ja ehituslubade menetlemise läbipaistvuse suurendamine) ja ka üldisemalt õigusriigi tugevdamisele (nt lobireeglite temaatika, erakonnaseaduse mõjude ning erakondade rahastamise järelevalve piisavuse regulaarne analüüs, kohalike omavalitsuste korruptsiooniennetuse alase võimekuse tõstmine). Alahinnata ei saa ka korruptsiooni ennetamist erasektoris (konkurentsi ja turureeglite toimimine tagamine kui põhiõiguste realiseerimise üks tagatis). Samuti loodan, et 2008–2012 strateegias sisaldunud täitmata ülesannetele, mis on kandunud üle uude strateegiasse, pööratakse seekord vajalikku tähelepanu ning need saavad ka tähtaegselt ellurakendatud (nt ka õiguskantsleri menetlusega seonduv põhjendamatute tervisetõendite väljastamise vältimiseks menetlustoimingult puudumise alustes kokku leppimine ja õigusaktides vajalike muudatuste tegemine).

Esitan järgnevalt mõned üksikasjalikumad tähelepanekud ja küsimused, mis strateegia ja selle rakendusplaaniga tutvudes silma jäid.

1. Poliitilise korruptsiooni ennetamiseks näeb strateegia (lk 3) muu hulgas ette töötada välja regulatsioon, mis aitab vältida avalike vahendite kasutamist erakonna ja valimiskampaania huvides. Väljendan siinkohal oma kahtlust, kas seda eesmärki on võimalik saavutada, s.t luua praktikas töötavat ja n-ö vettpidavat õiguslikku regulatsiooni. Minu hinnangul on tegu sügavalt poliitilise kultuuri ja eetika küsimusega, kus parema tulemuse aitaks (lisaks mõningasele õiguslikule regulatsioonile) saavutada erakondadevaheline kokkulepe.
2. Strateegia lk 7 (meetmete tabelis p 1.7.10) viitab tervishoiuvaldkonna järelevalve piisavuse analüüsile. Kahjuks jääb ebaselgeks, kas see keskendub üksnes korruptsiooni valdkonnale, nagu strateegia pealkirjast võiks eeldada, või on tegu laiemal analüüsiga silmas pidades mh ka isikute õiguskaitsevõimalusi.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

3. Selgitamist vajab, mida kujutab endast strateegia lk 7 (p 27 alap 9, meetmete tabelis p 4.2.5.) nimetatud huvide deklaratsioonides esitatavate avalike andmete regulaarne analüüs. Korruptsiooniohtlikumate ametite näidetena on toodud kohtunikud ja prokurörid. Korruptsioonivastase seaduse (KVS) § 13 lg 1 p-des 3–12 on nimetatud ametiisikud, kellele võib kehtestada majanduslike huvide deklaratsiooni esitamise kohustuse. KVS § 15 lg 3 järgi on sellisel juhul deklaratsiooni kontrollimise õigus deklaratsiooni esitamise kohustuse kehtestajal või tema volitatud isikul ning KVS § 15 lg 1 p 2 järgi Riigikogu korruptsioonivastasel erikomisjonil. Kohtunikel on deklaratsiooni esitamise kohustus tulenevalt seadusest, prokuröridel mitte. Kas strateegia see punkt mõjutab ka asutuse juhi kontrollikohustust, kui ta on deklaratsiooni esitamise kohustuse kehtestanud? Rakendusplaanis on vastutajad Justiitsministeerium ja Riigikantselei. Teiseks vajaks täpsustamist, kas avalike andmete kontroll hõlmab ka deklaratsiooni sisu vastavuse kontrolli registritest, millele juurdepääs ei ole avalik, s.t avalikud andmed tähendavad kontrolli objektiks olevaid deklaratsiooni avalikke andmeid?

4. Strateegia rakendusplaani p 1.1.12 kohaselt analüüsib Justiitsministeerium 2013. aastal, kas (põhiseaduslik) immuniteedi põhimõte ei takista korruptsioonikuritegude uurimist ja vajadusel töötatakse 2014. aastal välja asjakohased seadusemuudatused. Kuna kõrgete riigiametnike põhiseaduslik immuniteedi põhimõte laieneb sama moodi kõigile süütegudele, siis ei saa (põhiseadust muutmata) korruptsioonikuritegudele erandeid kehtestada. Seetõttu tuleks selle punkti sõnastust vastavas osas korrigeerida, kuigi analüüsi enda lähtekohana on korruptsioonikuriteod sobivad.

5. Kuidas puudutab rakendusplaani p-s 1.3.1 väljatoodud riigiasutuste eetika juhtimise süsteemide enesehindamise meetodika põhiseaduslikke institutsioone? Eelduslikult saab selles osas olla tegu üksnes soovitusliku meetodikaga.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel